

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Емилия Борисова Константинова

АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев”

Относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки в професионално направление 1.3 Педагогика на обученито по ... - Специалност „Педагогика на обучението по изобразително изкуство“

Автор: Теодора Христова Цанкова

Тема: „Изграждане на пространството в пейзажа чрез цветовете като изразно средство от ученици в пети – шести клас”

Научен ръководител: проф. д-р Зора Янакиева

Общо представяне на процедурата и докторанта

Докторантката Теодора Цанкова е представила комплект от документи (на хартиен и електронен носител), свързани с процедурата по защита на дисертационния труд, както и 4 публикации, свързани с темата на разглеждания дисертационен труд в съответствие с правилника за развитие на академичния състав на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив. Нямам забележки към представените документи и материали, които са налични и изрядни.

Теодора Цанкова завършва магистърска степен /1990 г./ в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ в специалност „Начална училищна педагогика“ със специализация „Изобразително изкуство“. Докторантката е един изявен дългогодишен начален учител по изобразително изкуство на деца от 1-ви до 7-ми клас в ОУ „Виктория и Крикор Тютюнджян“ и „Академия 21 век“ в Пловдив, както и в ОУ „Пенчо Славейков“ - с.Белацица.

В професионалното си развитие Теодора Цанкова има защитени професионални квалификационни степени. През 1997 г. придобива II ПКС в Тракийския университет – гр. Стара Загора, под ръководството на доц. Злати Златев, а през 2008 г. пак там защитава I ПКС с разработката на авторска методика на основата на рисуване и изучаване на чужд език с научен ръководител проф. д.ф.н. д-р Антонина Колева Ценкова. Иновативният модел се основава на три педагогически метода: на „Цялостна физическа реакция“ на д-р Джеймс Ашер, на руската педагогика на Т.И.Щукина за създаването на емоционална обстановка, която провокира познавателно отношение и мотивира и разбирането на Л.С.Виготски, че „рисуването е знакова дейност в пряка зависимост с развитието на знаковата функция на детското съзнание“. Прилагането в практиката на авторската методика на Теодора Цанкова преподаването е по-ефективно, оптимизира усвояването на чужд език и провокира учениците на творческо мислене към детски проекти, в резултат на което те създават книжки и албуми с илюстрирани текстове, комикси с герои животни, растения и приказни герои. Защитените иновации са публикувани в съавторство с други колеги на Цанкова в сборник „Чуждоезиковото обучение на деца в съвременната образователна среда“ през 2007 година.

Към биографията на докторантката ще добавя и нейната научна активност и участия в научни форуми с представени четири публикации, в които разглежда въпроси, свързани с проблематиката на нейния дисертационен труд.

Актуалност на тематиката и познаване на проблема

Представената дисертация има две посоки на значимост: научно-теоретична и приложно-експериментална.

Темата е актуална и кореспондира с дългогодишния интерес на дипломантката и нейният опит, който е ценен за практиката и който Т.Цанкова иска да опише и защити. Съдържанието на дисертационния труд има логическа последователност с ясно очертана рамка на разглежданата проблемна област. Докторантката е добре запозната със състоянието на проблема, демонстрирано и в нейните публикации, което ѝ позволява да изследва в дълбочина избраната тематична област. Очертавайки предмета на своето изследване ясно извежда иновативно решение чрез експеримента на въвеждане на нова методика за оптимизиране на усвояваните знания и умения в прогимназиалния етап на обучение.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията има характер на теоретико-емпирично изследване. Предметът, целта и основните задачи в дисертационното изследване са коректно формулирани. Използваната методика на изследването е спомогнала за постигане на основната цел.

Дисертационният труд съдържа увод, взаимосвързани три глави, изводи и заключение. Разработката е в обем на основния текст от 230 стр., библиографията е от 134 източника /български и чужди/ и 33 стр. приложения, включително и авторски табла за упражненията. Във въведението са уточнени значимостта на проблема, целта и задачите на изследване, основните използвани методи.

В първа глава е направен широк теоретичен анализ в началото, на който дипломантката уточнява - „в педагогическата литература до момента се обхваща проблемът за развитие на цветовото възприятие в предучилищното детство“, което е „само част от разглеждания проблем за изграждане на пространството в пейзажа чрез цветовете като изразно средство“, затова е необходимо „да се разкрият всички значими страни (например: общуване с произведения на изкуството, както и методика за организиране на целенасочени наблюдения) с оглед на оптимално реализиране в педагогическата среда“. Затова тя допълва някои неизследвани страни на проблема до момента, след което включва въпроси, свързани с пейзажа от неговото зараждане, развитие и формиране като жанр. Заедно с това описва и специфични термини, изразни и художествени средства, свързани с изследваната проблематика. Спира се и на мястото на пейзажа в обучението по изобразително изкуство от първи до осми клас. Накрая е представя теоретично експерименталния модел на обучение.

Втора глава е посветена на използваните методи на теоретико-емпиричното изследване, критериите със съответни показатели, чрез които се определя степента на овладяване на уменията на учениците, както и начина на математическа обработка на резултатите. За по-пълна информация дипломантката използва и анкетно проучване, като представя анкетна карта с предваритено съставени въпроси. Не на последно място представя организацията на изследването, провеждане на дидактически експеримент по етапи, дава подробно описание на начина на провеждане на уроците по теми.

Трета глава конкретизира анализа на резултатите от дидактически експеримент на база на анализа на резултатите от анкетната карта, анализа на ученическите творби от констатиращия и контролния етап на изследването, сравнителни анализи между контролната и експерименталната група. Представя се хипотезата на експеримента чрез проверка на постиженията.

Обобщенията и изводите са основани на резултатите от цялостния анализ на изследването.

Автореферат и публикации по темата на дисертационния труд

Авторефератът е в обем от 49 страници, според изискванията и отразява адекватно и пълно дисертацията. Изведени са приносите на изследването.

Представени са пет публикации в сборници от доклади. Всяка от тях отразява различен етап от работата на докторанта по темата на дисертационното изследване в теоретичен и в приложен аспект. Формулираните от автора приноси, адекватно отразяват резултатите от изследването.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Докторантът е посочил няколко приноса. Тъй като за мен методите на обучение са най-важният елемент от технологията на обучението, най-силен е иновативния характер на методиката и нейния експериментален и доказателствен материал на изследването за ползата и ефективността в обучението по изобразително изкуство за изграждане на пространство в пейзажа. За което докторантката трябва да бъде поздравена. Иначе приносите се открояват в няколко посоки, както следва:

1. Разработен е авторски експериментален модел за обучение по учебния проблем пейзаж, като част от обучението по изобразително изкуство в прогимназиален етап, насочен към изграждане на система от знания, умения и отношения у учениците за изграждане на пространството в пейзажа чрез цветовете като изразно средство.

2. Подпомогната е съществуващата методическа система на обучение при изграждане на пространството в пейзажа, чрез включване и комбиниране в учебния процес на разработени авторски образователни презентации и методически табла „Стъпки” като основни методи, в съчетание и с други допълващи методи.

3. Доразвит е диагностичния апарат със съответните критерии и показатели за анализ и оценка на живописните ученически творби на тема “Пейзаж”. Експериментално доказана е неговата ефективност при осъществяване на диагностично-оценъчните процедури.

4. Създадени са образователни табла, презентации, материали отнасящи се към проблема за изграждане на пространството в пейзажа, представени на електронен и хартиен носител (в сборник „Албум: Стъпки в живописиста”). Те са подходящи средства и методи за обучение на учениците в пети клас, полезни и ценни са за педагогическата практика на художници и в работата на учителите по предмета изобразително изкуство в средното общообразователно училище.

5. Потвърди се и по експериментален път се доказва позитивния ефект на въздействие от приложения педагогически модел за обучение на учениците от прогимназиален етап по учебния проблем пейзаж.

6. Създадените образователни албуми и презентации са на база на художествените произведения на български живописци и насочват вниманието на подрастващите към достиженията на изобразяване на природата и картинното пространство в различните техники и художествени стилове на българските художници. Това дава възможност на учениците от основното училище да затвърдят художествените умения и знания по изобразително изкуство. Материалите могат да се ползват от учителя по изобразително изкуство в подкрепа и разнообразяване на предложените теми в учебниците, в подпомагането на процеса на овладяването на задължителния минимум на образователните изисквания, посочени в държаните образователни стандарти.

Заклучение

Проведеният експеримент с приложение на методиката е безспорно ефективен, което демонстрират не само данните от приложеното анкетното проучване, но и цялостният анализ

на резултатите от дидактическият експеримент. Дисертационният труд и съпътстващите материали демонстрират, че Цанкова притежава теоретични знания и професионални умения по научната специалност, умения за провеждане на научно изследване, за анализ и обобщения.

Като цяло дисертационният труд съдържа необходимите научни и приложни резултати, които са принос за обучението по изобразително изкуство с подчертана доказана приложимост и полезност за учениците. Това ми дава основание да дам своята положителна оценка за качествата на представените от Теодора Цанкова материали и постигнати резултати.

Предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование: 1.Педагогически науки, професионално направление 1.3.Педагогика на обучението по..., Научна специалност „Педагогика на обучението по изобразително изкуство“ на Теодора Хрисова Цанкова.

09.06.2022 г.

Изготвил становището:

проф. д-р Емилия Константинова